

нків...» № 281 від 21 липня 1998 року встановлюються мінімальні рівні капіталу для іноземних банків, які перевищують рівні, встановлені для українських банків.

У відповідності до вимог Закону «Про страхування» № 85/96 від 7 березня 1996 року, щодо послуг у сфері страхування застосовуються такі обмеження:

- для надання страхових послуг на території України вимагається обов'язкова реєстрація;
- максимальна частка іноземної акціонерної участі не може перевищувати 49 %;
- страхові компанії з іноземною участю повинні мати капітал у сумі не менше 500 000 гривень, у той час як для місцевих страхових компаній вимагається капітал лише в сумі 100 000 гривень. За новою реакцією Закону України «Про

and similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetman Kyiv

- у секторі транспорту (максимальна частка іноземної участі в акціонерному капіталі не може перевищувати 49 %);
- у телекомунікаціях (платежі за послуги повинні відповідати тарифним вимогам місцевих органів влади (Постанова Кабінету Міністрів України № 1548 від 25 грудня 1996 року); недержавна власність наземної інфраструктури супутникових систем з доступом до громадських мереж є забороненою);
- у секторі професійних послуг (юридичні послуги: клієнтів у кримінальних справах можуть представляти тільки громадяни України; аудит: аудиторами можуть бути тільки громадяни України).

Зусилля української влади щодо приведення національного законодавства у відповідність до стандартів ГАТС та СОТ у цілому можна вважати досить успішними. Однак остаточні позитивні висновки можна зробити тільки тоді, коли Україна стане повноправним членом найбільш впливовий світового торговельного клубу.

Д. О. Кохан

аташе управління Економічного
співробітництва МЗС України

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНИХ РИНКІВ ВІД НЕДОБРОСОВІСНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Ставлення розвинених країн світу до проведення ліберальної торговельної політики чи проявів протекціоністських тенденцій у міжнародній торгівлі завжди було різним. США, наприклад, на

словах декларували вільну торгівлю і відкритість ринків, але як тільки справа доходила до прийняття конкретних законодавчих актів, Конгрес накладав вето на всі ліберальні проекти. Саме тому у другій половині 40-х років США дуже довго не могли стати повноправним членом ГАТТ. Тоді Конгрес не допустив відкриття ринків, оскільки боявся наслідків: розорення американських виробників і росту безробіття в США. Не дивлячись на те, що США завжди виступали основними ініціаторами раундів ГАТТ у 60—80-і роки, усі домовленості надзвичайно важко затверджувались Конгресом. Тобто, постійні демарші США у напрямку лібералізації міжнародної торгівлі у більшості випадків залишаються простими деклараціями.

Країни-члени ЄС ніколи не прагнули повної лібералізації торгівлі. За деякими оцінками, більше половини сукупного бюджету ЄС іде на виконання протекціоністської програми CAP (Common Agricultural Policy), спрямованої на підтримку нерентабельних європейських фермерських господарств. Усередині ЄС тарифні бар'єри між країнами-членами вже зняті: не для заохочення абстрактної ліберальної торгівлі, а для створення режиму найбільшого сприяння європейським фірмам. Під натиском США Європа поступово лібералізує свою торговельну політику, однак на кожне повернення США до протекціонізму Європа відповідає тим же.

Як пише журнал «Economist», «США і Європа хочуть розглядати торгівлю як безпрограшну гру. Вони хочуть вільно і без усіляких обмежень експортувати свої товари в усі країни світу, але в той же час зовсім не збираються відкривати свої внутрішні ринки для вільної конкуренції. Таким чином, доступ на свої ринки вони готові проміняти лише на аналогічні чи скоріше навіть більші можливості для своїх експортерів в інших країнах».

Однією з найважливіших проблем, які постають майже перед усіма країнами світу в процесі еволюції міжнародних торговельних відносин, є проблема захисту національних ринків від небажаного імпорту. Особливо гостро виявляється вона в перехідний період, коли країна прагне створити свою незалежну економіку і зайняти певне місце у світовому співтоваристві.

З метою захисту національних ринків від небажаного імпорту країнами Центральної Європи застосовується посилення протекціонізму на основі використання захисних заходів (аграрних, антидемпінгових, реструктуризаційних та ін.), які містяться в усіх укладених угодах про лібералізацію торгівлі. Країни регіону прагнуть захистити, насамперед, національне виробництво сільсько-

господарської продукції і продовольчих товарів, текстилю, взуття, сталі, вугілля.

На основі нових законів, які захищають виробників від надмірного і недобросовісного імпорту, в країнах Центральної Європи (ЦЕ) все частіше порушуються антидемпінгові та антисубсидійні розслідування.

Останнім часом, у зв'язку із суттєвим впливом на зовнішньоторговельні відносини екологічних аспектів, у країнах ЦЕ зростає значення засобів захисту внутрішнього ринку за допомогою технічних та інших спеціальних бар'єрів: стандартів, сертифікації, вимог техніки безпеки, захисту навколишнього середовища та ін.

Одним із основних засобів захисту внутрішнього ринку від субсидованого імпорту є компенсаційні заходи, які використовують багато країн світу. В останні роки їх активно практикує Європейський Союз.

Протягом 1995—2002 року Комісією ЄС проводились антидемпінгові та компенсаційні розслідування по відношенню до 44 країн.

Щодо товарної структури, то антидемпінгові та компенсаційні розслідування проводяться Європейською Комісією в основному проти наступних товарних груп: продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (22 % від загальної кількості розслідувань); текстиль та текстильні вироби (16 %); деревина і папір (3 %); електроніка (14 %); інша продукція машинобудування (5 %); чорні метали та вироби з них (29 %); інші метали (3 %); інші вироби (8 %).

Важливо відмітити, що в останні роки країни ЦЕ для вирішення торгових суперечок з членами СОТ активно використовують захисні механізми передбачені нормативно-правовою базою, що створена в рамках Світової організації торгівлі. Так для захисту інтересів країн-членів Євросоюзу застосовує процедуру двосторонніх консультацій із країнами-імпортерами та інші методи вирішення спорів, передбачені Угодою СОТ про субсидії і компенсаційні заходи.

Що стосується США, то запровадження антидемпінгових та компенсаційних мит щодо імпорту до США згідно з відповідними положеннями національного законодавства США розглядається як один із заходів, що вживається у разі виникнення ринкових викривлень. Відповідно до даних Міністерства торгівлі США за період з 1980 р. по 2002 р. було порушено більше 800 антидемпінгових розслідувань, причому піки порушення розслідувань приходилися на 1986 р., 1992 р. та за період 1999—2000 р.

Відносно статистики запровадження антидемпінгових заходів — за період з 1980 по 2002 р. було прийнято більше 600 остаточних рішень, причому найбільша кількість запроваджених заходів спостерігалася в 1987 р., 1993 р. та 1999 р.

Щодо компенсаційних розслідувань, то за даними Міністерства торгівлі США за період з 1980 по 2002 рр. було порушено більше 300 таких розслідувань. Разом з тим, остаточні компенсаційні заходи були запроваджені за результатами 235 компенсаційних розслідувань.

Близько третини всіх започаткованих в США у період з 1980 по 2002 рік антидемпінгових справ були порушені в металургійній галузі. За даними американської статистики, станом на кінець 2002 р. щодо імпорту до США чорних металів та виробів з них було застосовано близько 180 антидемпінгових заходів, у тому числі попередніх.

У Канаді протягом багатьох років митні тарифи і компенсаційні мита були основними інструментами, що регулюють доступ іноземних товарів на канадський ринок і захищають національних виробників від іноземної конкуренції. Середній рівень ставок мита у Канаді дорівнює близько 9 %, що трохи вище відповідних ставок у рамках режиму найбільшого сприяння (у середньому — 5—7 %), що застосовуються до США, країн ЄС і Японії.

Традиційним інструментом державного захисту Канади від недобросовісної зовнішньої конкуренції є також кількісні обмеження чи квоти, що вводяться на окремі товари, які можуть бути завезені в країну у певний період часу.

Україна на сучасному етапі свого розвитку також широко використовує методи захисту національного ринку від недобросовісної конкуренції, які закладені у сукупності законів, що складають так званий Антидемпінговий кодекс. Необхідно зазначити, що при створенні цих законів використовувався досвід іноземних країн, хоча це і не дозволило уникнути проблем при проведенні захисних розслідувань. Будемо сподіватись, що час та набуття досвіду у вирішенні цього питання перетворять Україну на державу з міцною системою захисту національного ринку від недобросовісної зовнішньої конкуренції.

Література

1. Гореславський А. С. Торгівля між ЄС та США: Балансуючі на межі війни // Зовнішня торгівля. — 2000. — № 6—5.
2. Носаченко І. М. Зовнішньоекономічні аспекти ринкової економіки. — Львів: Світ, 2000.

3. *Осика С. Г, Коновалов В. В., Осика А. С.* Антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні заходи. — К.: УАЗТ, 2000.

4. Статистичні матеріали офіційного сайту Світової організації торгівлі. — www.wto.org.

Н. І. Кравець

асистент кафедри цивільного та трудового права юридичного факультету, Київського національного економічного університету

**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДТРИМКИ МАЛОГО
ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Мале підприємництво напротязі останніх десятиріч не випадково привертає до себе прискіпливу увагу. І це не примха часу, не випадок. Мале та середнє підприємництво є багатогранним соціально-економічним явищем, в якому кожен з учасників, тобто безпосередньо підприємець або підприємство, має можливість знайти свої місце, а зовнішні учасники також отримують позитивні результати: держава — податки, збільшення ВВП та кількість робочих місць у реальній економіці, зменшення соціальної напруги; місцева влада — податки; економічні партнери — гнучких та динамічних партнерів з низькими накладними видатками. Мале підприємництво є інструментом участі мільйонів людей в економічному житті власних країн і в міжнародному розподілі праці, є засобом існування і механізмом прагнення значно більших висот, це найбільший демократичний інститут, який практично нічого не коштує державним органам, але забезпечує і значну частку ВВП, і переважну частку робочих місць.

Усе це пояснює той факт, що в більшості країн світу мале та середнє підприємництво є не тільки об'єктом державної політики, а навіть розглядається як один з чинників національної безпеки. Розуміння важливої економічної та соціальної ролі малого та середнього бізнесу виражається в тому, що в багатьох країнах світу створені спеціальні державні органи сприяння розвитку малого бізнесу. Агенції з питань малого бізнесу виконують чимало функцій у країнах — членах Організації економічного співробітництва та розвитку. Наприклад, підтримка малого бізнесу — самостійна частина державної економічної політики уряду США. У Сенаті та Палаті представників Конгресу США працюють комі-